

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**«РОЛЬ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)»**

Виконала: студентка 6 курсу 637 групи

галузі знань:

28 Публічне управління та адміністрування
спеціальності:

281 Публічне управління та адміністрування

Костенко Крістіна Костянтинівна

Керівник: доктор політичних наук,

професор, зав. кафедри публічного

управління та адміністрування

Євтушенко Олександр Никифорович

Рецензент: доцент б.в.з.

Верба Світлана Миколаївна

м. Миколаїв - 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Стан наукової розробки проблеми.....	8
1.2. Система місцевого самоврядування в Україні.....	13
1.3. Повноваження та відповідальність органів місцевого самоврядування.....	20
Розділ 2	
ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ МІСЦЕВИХ РАД.....	28
2.1. Виконавчі органи місцевих рад, їх основні функції та повноваження.....	28
2.2. Виконавчі органи міських рад та органів виконавчої влади: проблеми взаємодії.....	35
Розділ 3.	
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.....	44
3.1. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади: шляхи удосконалення.....	44
3.2. Впровадження системи електронного урядування в діяльності виконавчого комітету Херсонської міської ради.....	51
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Демократизація й децентралізація влади в Україні вплинули і на сучасний розвиток місцевого самоврядування, як організації влади на рівні територіальної громади для управління місцевими справами, через відповідні виконавчі органи місцевого самоврядування.

Органам місцевого самоврядування відповідно до законодавства було передано значну кількість повноважень, надано широкі права для здійснення економічного і соціального розвитку на своїй території. Тому що згідно ст. 143 Конституції України «місцеві органи самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки та збори відповідно до закону; утворюють, реорганізують та ліквіднують комунальні підприємства, організації, установи».

Важливу роль в цьому процесі грають виконавчі органи відповідних рад. В нашому випадку виконавчі органи Херсонської міської ради, які приймають активну участь у розв'язанні актуальних місцевих проблем. Аналізуючи діяльність виконавчих органів місцевого самоврядування необхідно враховувати, що їх діяльність є однією із важливих передумов побудови української демократичної держави. Так Європейська хартія місцевого самоврядування прямо наголошує на самостійності відокремленості органів місцевого самоврядування від державної влади, через власні виконавчі органи вирішувати місцеві справи в межах власної компетенції. маючи для цього відповідні матеріальні та фінансові ресурси, що в кінцевому підсумку дозволяє реалізувати їх реальні владні функції.

Реформа децентралізації в Україні чітко показала, що фінансова самостійність органів місцевого самоврядування – це потенційні можливості економічного розвитку територій громад. Тобто держава не може успішно розвиватись і процвітати, не даючи гарантій фінансової незалежності органам місцевого самоврядування.

Теоретичні та методичні аспекти функціонування органів виконавчої влади місцевого самоврядування територіальних громад розглядаються в наукових працях багатьох вітчизняних вчених таких, як: В. Андріяш, Б. Андресюк, В. Бакуменко, М. Багмет, В. Вакуленко, О. Васильєва, С. Висоцька, О. Возний, Н. Гончарук, Л. Гуріна, О. Держалюк, В. Ємельянов, Т. Іванова, Ю. Каплан, А. Крусян, Г. Макаров, Я. Малик, С. Малаш, Я. Малик, Н. Мельтюхова, М. Месюк, В. Олуйко, М. Орзіх, В. Погорілко, М. Пухтинський, О. Пухкал, М. Рикун, С. Серьогін, Н. Фоміцька, В. Фуратов, Ю. Шаров, А. Шульга та інші.

Дослідження вчених показують, у функціонування інституту місцевого самоврядування існує ряд невирішених проблем:

- дублювання функцій органів місцевого самоврядування органами виконавчої влади;
- відсутність єдності підходів до законодавчого забезпечення взаємодії органів державної влади і місцевого самоврядування;
- перебирання деяких функцій на себе.

Все це ще більше актуалізує тематику дослідження ролі виконавчих органів місцевого самоврядування рад, вивчення їх можливостей на прикладі виконавчого комітету Херсонської міської ради. Для побудови ефективної моделі місцевого самоврядування на принципах розподілу владних повноважень між центром, регіонами та громадами.

Метою магістерської роботи є вивчення ролі виконавчих органів місцевого самоврядування на прикладі виконавчого комітету Херсонської міської ради.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступних завдань:

- охарактеризувати теоретико-методологічні засади організації місцевого самоврядування в Україні;
- проаналізувати діяльність виконавчих органів місцевого самоврядування місцевих рад, їх взаємовідносини з виконавчими органами державної влади;
- обґрунтувати шляхи удосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади.

Об'єкт дослідження – система органів місцевого самоврядування в Україні.

Предмет дослідження - роль виконавчих органів місцевого самоврядування при вирішенні місцевих справ, на прикладі виконавчого комітету Херсонської міської ради.

Методи дослідження. У магістерській роботі використані загальнонаукові методи (аналіз, синтез, аналогія), а також діалектичний метод наукового пізнання дійсності.

Крім того в роботі використаний структурно-функціональний, системний і порівняльний підходи. Системний підхід дозволив дослідити проблемне поле діяльності виконавчих органів місцевого самоврядування рад в умовах децентралізації та визначити причини неефективної взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Структурно-функціональний і порівняльний дозволили виявити динаміку розвитку виконавчих органів місцевого самоврядування їх взаємовідносини з державою.

Проблемно-науковий, прогностичний методи були використані для систематизації висновків, отриманих в ході дослідження повноважень органів місцевого самоврядування та державних адміністрацій.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягають у комплексному аналізі діяльності виконавчого органу Херсонської міської ради на основі узагальнення практичного досвіду автора та науково-

теоретичного доробку вітчизняних науковців, що конкретизується в магістерській роботі у таких положеннях:

- здійснено аналіз діяльності виконавчого органу Херсонської міської ради, як інституту публічної влади для ефективної реалізації програм соціально-економічного розвитку громади за активної участі членів місцевого співтовариства;
- показана роль виконавчих органів місцевого самоврядування у вирішенні місцевих справ, реалізації державної політики й розподіл повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування;
- доведено, що ефективна взаємодія виконкому міської ради й територіальної громади в межах певної території залежить від рівня довіри населення до місцевої влади;
- набуло подальшого розвитку знання про повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування та запропоновані конкретні рекомендації підвищення ефективності їх діяльності
- в виконанні власних і делегованих повноважень.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали вітчизняних, закордонних вчених присвячених вивчаємої проблеми. А також нормативно-правові акти: в Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України.

Практичне значення роботи полягає у тому, що дослідження може бути використане для подальшої наукової розробки проблеми. а результати й матеріали даної роботи, можуть бути використані при вивченні курсів «Державне управління і місцеве самоврядування», «Муніципальний менеджмент» та під час підготовки навчальних посібників з місцевого самоврядування. А також застосовані в практичній діяльності органів місцевого самоврядування відповідних рад.

Структура магістерської роботи визначена її змістом, метою та поставленими завданнями. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку

використаних літературних джерел, що налічує 70 найменувань. Загальний об'єм роботи займає 67 сторінок.

Розділ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

1.1. Стан наукової розробки проблеми

Будуючи демократичну, правову, соціальну українську державу, потрібно розуміти, що її розбудова залежить по-перше, від дієвого здійснення своїх функцій виконавчими органами міських рад; по-друге від розподілу повноважень між виконавчими органами державної влади та органами місцевого самоврядування на принципі субсидіарності; по-третє, від активності громадян, зокрема на рівні територіальної громади.

Тим більше досвід європейських країн показує, що саме на шляху децентралізації та побудови ефективних взаємовідносин між державою и місцевими громадами, де громадяни беруть активну участь у прийнятті місцевих рішень та мають можливість контролювати діяльність органів місцевого самоврядування, можлива побудова України, як європейської держави.

Інститут місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади, євроінтеграції України в європейський простір є гарантованою державою право місцевого населення, що закріплюється на конституційному та законодавчому рівні. Місцеве самоврядування є ознакою демократичної держави.

Процеси становлення місцевого самоврядування в Україні, поступове розширення прав територіальних громад, збільшення їх економічної самостійності, оптимізація повноважень між місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування потребують прискіпливої уваги дослідників.

В таких умовах відбувається накопичення матеріалів, з проблем місцевого самоврядування. Вивчаються окремі питання місцевого самоврядування, зокрема діяльність їх представницьких та виконавчих органів. Дослідники майже в кожній з публікацій наголошують на особливому значенні місцевого самоврядування у зміцненні української державності.

Значний внесок у розвиток теорії та методології місцевого самоврядування, зробили такі дослідники, як: В.Бакуменко, О.Батанов, Ю.П. Битяк, О.І. І.Б. Коліушко, Н.Нижник, М.Пухтинський, О. Сушинський, В.М. Шаповал, Ю.П. Шаров та ін.

Фінансово-економічні проблеми місцевого самоврядування вивчають: Л.Василенко, П.Бабич, К.Дорош, В.Кравченко та ін.

Правові аспекти місцевого самоврядування аналізують: В.Борденюк, В.Погорілко та ін., зарубіжний досвід вивчають В.Євдокимов, В.Ігнатов, С.Пронкін, О.Петруніна, А. Ткачук та ін.

Питання ефективності місцевого самоврядування: В.Дзюндзюк, Р.Рудницька, В.Цветков та ін.

Реалізацію принципу субсидіарності у взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування досліджують такі вітчизняні дослідники, як М. Багмет, О. Євтушенко, О. Їжака, Б. Калиновський, К. Линьова, Т. Панченко, В. Прошко та ін. Науковці наголошують, що принцип субсидіарності є базовим для розподілу обсягу повноважень між владними суб'єктами та рівнями управління.

В той же час актуальною залишається проблема вивчення повноважень місцевого самоврядування, розмежування компетенції державних органів і органів місцевого самоврядування на принципах децентралізації і деконцентрації. Саме тому українськими вченими Н. Нижник, М. Вороновим, В. Скрипничук, О. Батановим, А. Гальчинським, В. Ігнатовим і В. Рехкало, М. Логуновой і ін. в своїх працях приділяється велика увага аналізу повноважень місцевого самоврядування.

Однак враховуючі накопичений теоретичний і практичний, методологічний арсенал маємо наголосити, що проблема повноважень місцевого самоврядування, його органів залишається мало дослідженою і дискусійною, але вітчизняні автори сходяться в одному: її вивчення і запропоновані шляхи вирішення потребують законодавчого відображення і не можуть залишатися на рівні теоретичних знань.

Дослідники вивчають європейський досвід розвитку місцевого самоврядування, роблячи висновок, що саме через інститут місцевого самоврядування місцеве населення включається в вирішення справ суспільства. Сила територіальних громад напряму залежить від активності її членів. Тому що саме на рівні територіальних громад ефективно можна реалізувати принцип народовладдя, залучити громадянина до політичного життя країни.

Також потрібне підкреслити важливість вивчення робіт зарубіжних науковців, які здійснили значний внесок у розроблення означеної проблеми. До них можна віднести: Д. Бернс, Л. Пратчет, Д. Сиджанські, М. Уїлк і Х. Воллес, Б. Флін та ін., які вивчають діяльність органів місцевого самоврядування, як складову місцевої демократичної системи управління. Підкреслюють важливу роль громадян, членів місцевого співтовариства, що беруть активну участь не тільки у прийнятті важливих для мешканців громади рішень, а й контролюють діяльність органів місцевого самоврядування.

На нашу думку, саме європейський досвід надає нашій країні інтегруватися до ЄС та може забезпечити реформування всіх галузей суспільства. Саме євроінтеграція дозволяє нам побудувати не тілі демократичну країну, але й ефективні органи місцевого самоврядування.

Отже саме на рівні місцевих громад ефективніше можуть бути реалізовані принципи рівності й демократії, тому що сила територіальної громади – це активність її членів у вирішенні власних проблем. А це можливо лише через «залучення членів місцевого співтовариства у процес

прийняття суспільно значущих рішень, як важливий механізм реального здійснення народовладдя [41, с. 52]. На думку Л. В.Бондарчук, В. А. Урбанович «без його розвитку місцевого самоврядування неможливе ні становлення громадянського суспільства, ні забезпечення свободи і прав людини» [8].

Фахівці, які досліджують європейський досвід, що знайшов відображення в Європейській хартії місцевого самоврядування стверджують, що «місцеве самоврядування – це право й реальна спроможність місцевих співтовариств регламентувати значну частину справ громадянського суспільства й управляти нею, діючи в межах закону під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення» [29, с. 157]. Тому згідно ст. 4 п.2 ЄХМС «органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене із сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу» [35, с.295].

В зв'язку з тим, що місцеве самоврядування є однією з форм організації публічної влади, під свою відповідальність, або через утворені органи МС, безпосередньо вирішувати питання місцевого значення.

Тому місцеве самоврядування можна визначити, як «право громадян України, об'єднаних у територіальні громади, регламентувати значну частину справ громадянського суспільства й управляти нею, діючи в межах закону під свою відповідальність і в своїх інтересах».

Крім того місцеве самоврядування допомагає знайти оптимальну комбінацію загальнодержавних інтересів з інтересами кожної адміністративно-територіальної одиниці. Побудувати взаємовідносини між органами державної влади й органами місцевого самоврядування через вирішення наступних питань:

- установлення предметів ведення місцевого самоврядування;
- покладання окремих державних повноважень на органи місцевого самоврядування;

– формування його ресурсної, фінансової й матеріальної бази.

Така взаємодія дозволяє органам місцевого самоврядування стати самостійним інститутом місцевої влади, а не додатком місцевих державних органів. Отже «місцеве самоврядування – це спосіб організації місцевого співтовариства, що представляє собою первинний рівень народовладдя, основи функціонування якого законодавчо закріплені в Конституції держави й інших законодавчих актах».

У цілому на сьогодні існує значна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам теорії та практики місцевого самоврядування. Проте сучасні соціальні трансформації, що відбуваються в Україні, породжують значну кількість проблем у функціонуванні системи місцевого самоврядування, відтак, потребують нових підходів до їх вирішення

Разом з тим, попри досить широкий пласт наукових публікацій, проблема формування громадянського суспільства в Україні залишається ще вивченою недостатньо повно.

Незважаючи на те, що існує велика кількість наукових праць, монографій присвячених місцевому самоврядуванню як одному з демократичних інститутів громадянського суспільства, у вітчизняній практиці мало досліджень присвячених функціонуванню виконавчих органів місцевого самоврядування, зокрема на рівні територіальної громади міста, а тому існує гостра необхідність у її всебічній науковій розробці даної проблеми.

Дана магістерська робота – це спроба усунути цю прогалину й дослідити роль виконавчих органів місцевого самоврядування місцевих рад у вирішенні місцевих справ. А розглянуті праці стосуються лише окремих питань цієї проблеми, а тому мають фрагментарний характер.

Наведене зумовлює актуальність теми магістерської роботи, її важливе теоретичне і практичне значення для визначення ролі виконавчих органів місцевого самоврядування в Україні, вдосконалення чинного законодавства, створення ефективних механізмів забезпечення прав та

свобод людини і громадянина на рівні територіальної громади.

1.2. Система місцевого самоврядування в Україні

Місцеве самоврядування є формою здійснення влади населенням, як безпосередньо, так і через виборів органи, для вирішення питань місцевого значення. Воно існує на рівні територіальної громади (села, селища, міста), а також і на (суб)регіональному рівні (район, область). Згідно Конституції і законів України, воно є «формою публічної влади, що втілюється специфічними суб'єктами – територіальними колективами і сформованими ними органами, має винятковий об'єкт - питання місцевого значення, та відбувається на основі використання окремого виду публічної влади – муніципальної» [48].

Територіальними громадами сіл, селищ, міст місцеве самоврядування здійснюється, як «прямо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які репрезентують спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст» [48], але власні виконавчі повноваження (ст. 44 закону «Про місцеве самоврядування» (далі – Закон «Про МС»)) вони делегують місцевим державним адміністраціям.

Отже місцеве самоврядування, як це діяльність уповноважених місцевим населенням органів (рад, виконавчих органів), що створюються на рівні території громади (села, селища, міста) є первинним суб'єктом місцевого самоврядування та головним носієм його повноважень та обов'язків [48].

Отже «система місцевого самоврядування» розглядається вченими з двох точок зору. Перша – правова, ґрунтується на ст. 5 Закону України «Про МС», згідно з нормами якої до системи місцевого самоврядування в

Україні входять: територіальна громада; сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні і обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення. У містах з районним розподілом за рішенням територіальної громади міста або міської ради можуть утворюватись районні в місті ради.

Друга, на якій наполягають вчені, зокрема В.В.Мамонова «система місцевого – впорядкована сукупність організаційних форм, інститутів місцевої демократії, зв'язків між ними та процесів, через які здійснюються функції місцевого самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення, а також людський, правовий, матеріальний та фінансовий потенціал, необхідний для їх реалізації» [37, с. 342].

Вивчення системи місцевого самоврядування в Україні присвячено багато ґрунтовних досліджень, які зумовлені «нагальністю реалізації тих чи інших варіантів реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні» [3].

Варто звернути увагу на сутнісні риси самої природи місцевого самоврядування та її особливості:

- фактор системності;
- форму самоорганізації;
- форму народовладдя та одну з основ конституційного ладу;
- елемент організації публічної (громадської) влади;
- стимул активізації участі населення в управлінні.

На нашу думку саме у місцевому самоврядуванні органічно поєднується як форма безпосередньої, так і форма представницької демократії, як принцип його організації.

Сучасні українські дослідники, досліджуючи інститут місцевого самоврядування, наголошують на його впорядкованому характері. Так, В.І.Борденюк відзначає, що «самоврядування (самокерування, самоуправління) є органічною властивістю, що притаманна суспільству як

цілісній динамічній соціальній системі, де відбуваються процеси самоорганізації та саморегуляції» [9].

В.В.Мамонова підсумовуючи тривалі дискусії, уточнює, що: «Система місцевого самоврядування є складовою частиною публічного управління в державі поряд із системою державного управління. За своєю природою є децентралізованим складником системи публічного управління, виступає організаційно-політичною структурою із забезпечення життєдіяльності населення відповідно до державних стандартів» [4].

Думку науковця поділяє також Ю. І. Ганущак, який, зокрема, зазначає: «Однією з характерних особливостей місцевого самоврядування є те, що воно діє як певна система або той організаційно-правовий механізм, завдяки якому територіальні громади прямо і через органи місцевого самоврядування виконують функції і компетентності місцевого самоврядування. При елементній характеристиці системи місцевого самоврядування розрізняють систему місцевого самоврядування взагалі та систему місцевого самоврядування певного села, селища, міста» [14, с.135].

Якщо система місцевого самоврядування певного села, селища, міста являється громадським утворенням, то «система місцевого самоврядування загалом за своїм характером є впорядкованим комплексом, який включає як системи місцевого самоврядування конкретних сіл, селищ, міст, так і районні та обласні ради – органи місцевого самоврядування, що репрезентують у районах та областях колегіальні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст» [17].

Згідно з діючим законодавством росповсюджувачем права на місцеве самоврядування в Україні є територіальна громада. Відповідно до ч. 1 ст. 1. «Закону про МС» під територіальною громадою слід розуміти «населення, об'єднане постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є окремими адміністративно-територіальними одиницями, або ж за власним бажанням добровільне об'єднання громадян кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр» [17].

Головним питанням публічного управління, пов'язаного із статусом територіальної громади, є різниця потенційних функцій територіальної громади як суб'єкта місцевого самоврядування дійсному дифузійному стану наших громад, які становлять неконсолідовану сукупність громадян. Особливе місце в механізмі місцевого самоврядування належить сільському, селищному, міському голові. Сільський, селищний, міський голова який є головною посадовою особою територіальної громади, яка реалізує широкий спектр функцій направлених на задоволення потреб життєдіяльності територіальної громади в межах наданих законом повноважень органів виконавчої влади на певній території та повний перелік інших завдань, передбачених Законом.

Однак дослідники підкреслюють, що проблеми в управлінні на рівні громади, частіше спричиняє не завжди належний рівень професіоналізму і кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування [48].

Увесь комплекс сучасних місцевих рад України можна умовно розділити на три групи (рис. 1.1).

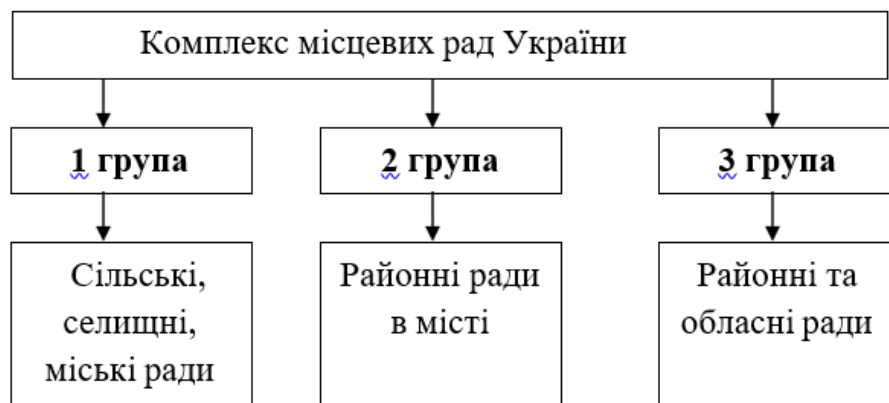


Рис. 1.1. Комплекс місцевих рад України

Отже, як зображено на малюнку, до першої групи належать сільські, селищні, міські ради – ради «базового рівня». Їх функції – представницька (представляти інтереси територіальної громади села, селища, міста); виконавча - через утворення власного виконавчого органу та здійснення повноважень із забезпечення життєдіяльності громади [9].

Друга група - районні в місті ради, які є представницьким органом громади, яка не виступає незалежним суб'єктом місцевого самоврядування. Наявність виконавчого органу, «персональний склад затверджується радою за пропозицією сільського, селищного, міського голови, районної у місті ради – за поданням голови відповідної ради». Отже «розуміння міським головою грядущого розвитку міста, та очікування зростання залежить не тільки устрій виконавчих органів, але і їх особистий склад. Найважливішим в цьому є забезпечення системного підходу та організації безперервного підвищення кваліфікації виборних і посадових осіб місцевого самоврядування [14].

До третьої групи - можна віднести районні та обласні ради, що не є представницькими органами обласних та районних громад, тому що їх не існує. Конституція не розглядає населення області, району як суб'єктів місцевого самоврядування, відповідно обласні, районні ради конституювані як органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси «територіальних громад сіл, селищ, міст у межах повноважень, визначених Конституцією України та законами» [14].

Згідно «Закону про МС» голова районної та обласної ради обирається радою із складу депутатського корпусу, проходячи тим самим подвійний бар'єр довіри. З моменту визнання повноважень депутатів ради нового скликання рада обирає тимчасову президію з числа депутатів ради в кількості не більше від п'яти осіб – представників партій (блоків), які набрали найбільшу кількість голосів на виборах. Члени тимчасової президії по черговою головують на пленарних засіданнях ради до обрання голови ради. З погляду забезпечення демократизму при обранні голови ради виникає ціла низка запитань, що стосуються принципів формування тимчасової президії, адже в законодавстві не вказано мінімальну кількість членів тимчасової президії та не визначено принципи встановлення «по черговості» головування [27].

Відсутність у районних та обласних рад власного виконавчого органу

призводить до того, що районні та обласні ради приречені делегувати власні виконавчі повноваження відповідним місцевим державним адміністраціям. Наголосимо, що на сьогодні, наведений розподіл управлінських функцій на (суб)регіональному рівні є застарілим, потребує термінової зміни, що й підкреслено в «Концепції реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні».

Саме тому пропонується наступна структура територіальної організації влади, в якій районні і обласні ради отримають власний виконавчий орган, а замість місцевої державної адміністрації, будуть побудовані префектури з контрольно наглядовими функціями. Така структура на думку авторів проекту, забезпечить цілісність публічного управління, баланс різних його підсистем, адекватний і виважений розподіл повноважень, відповідність вітчизняного місцевого самоврядування європейським вимогам та адаптувати місцевий територіальний інтерес до державного. Таке реформування дає підстави у найближчому майбутньому очікувати якісних позитивних результатів для ефективного функціонування владних структур в Україні.

Важливим і не повною мірою використовуваним потенціалом місцевого розвитку, елементом системи місцевого самоврядування є органи самоорганізації населення. Їх формування та функціонування регулюються Законом України «Про органи самоорганізації населення» [28].

Однак окремі положення цього Закону потребують змін. Зокрема, організаційно зайвою видається вимога щодо проведення так званих других або повторних зборів громадян, необхідних при утворенні органів самоорганізації населення; чинне законодавство не прописує прямої заборони для них здійснювати господарську діяльність з метою одержання прибутку, що може спровокувати відмивання коштів з місцевого бюджету; не визначеними залишаються питання розподілу майна/коштів після припинення функціонування органів самоорганізації населення.

За авторитетним твердженням доцільним вважається закріплення на

рівні законодавства «інноваційних форм взаємодії місцевих рад і органів самоорганізації населення, представлених серед кращих муніципальних практик України» [5]. Так діяльність асоціацій органів місцевого самоврядування, як відомо, регулюється окремим Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» [45]. Асоціації відіграють значну роль у процесах територіального розвитку, тому у відповідності до ст. 15 «Закону про МС в Україні» утворюються органами місцевого самоврядування «з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад» [48]. Приймати активну участь у формуванні та реалізації державної політики в сфері місцевого самоврядування.

Зважаючи на динамічний розвиток суспільства, варто перенести з наукової площини у законодавче поле визнання їх значущої ролі для функціонування системи місцевого самоврядування в Україні і закріпити цей крок, в ст. 5 закону, додавши до переліку елементів системи місцевого самоврядування в Україні й асоціації.

Отже, система місцевого самоврядування є досить розгалуженою. Однак Ключовим для успішного функціонування системи місцевого самоврядування потрібен науковий та інституційний супровід його реформування. Для підвищення ефективності функціонування системи місцевого самоврядування необхідне: по-перше забезпечити збалансованість його функцій, створивши на (суб)регіональному рівні повноцінних виконавчих органів; по-друге розширити перелік їх функцій, зокрема тих що на практиці довели свою ефективність.

1.3. Повноваження та відповідальність органів місцевого самоврядування

Повноваження місцевого самоврядування – це визначені Конституцією, законами України, та іншими нормативно-правовими актами права і обов'язки територіальних громад, органів місцевого самоврядування здійснювати завдання та функції місцевого самоврядування. Так термін «повноваження» тлумачиться, як «офіційно надане кому-небудь право певної діяльності, ведення справ» [9, с. 12]. Термі використовується для характеристики прав і обов'язків певних органів та посадових осіб.

Повноваження місцевого самоврядування — це закріплені нормами муніципального права за населенням (територіальними громадами), виборними та іншими органами місцевого самоврядування, посадовими особами права і обов'язки, необхідні для здійснення завдань і функцій місцевого самоврядування на своїй території [23, с.10].

В Законі про місцеве самоврядування поряд з терміном «повноваження» використовується й інший термін – «компетенція» (зокрема, статті 15, 26). На жаль, в Законі не визначаються відмінні риси цих двох категорій [16, с.31]. Саме тому повноваження, які здійснює рада, в законодавстві поділяються на повноваження загального характеру і повноваження конкретного характеру.

Закон «Про МС в Україні» деталізує повноваження місцевого самоврядування. Зазначимо, що переважна більшість повноважень місцевого самоврядування здійснюється через їх представницькі органи, ради, а також через їх виконавчі органи. Нагадаємо, що за структурою повноваження поділяються: на власні (самоврядні) повноваження, здійснення яких пов'язане з вирішенням питань місцевого значення, наданням громадських послуг населенню; та делеговані повноваження (окремі повноваження органів виконавчої влади надані законом органам місцевого самоврядування), здійснення яких пов'язане з виконанням функцій виконавчої влади на місцях.

Саме тому територіальні громади, як первинні суб'єкти місцевого самоврядування, правомочні безпосередньо розглядати та вирішувати будь-яке питання, віднесене до самоврядних повноважень. Також треба наголосити, що особливу роль в організації місцевого самоврядування відіграє його самостійність. Яка з правової точки зору виявляється в тому, що відповідно до основних функцій представницьких органів органи місцевого самоврядування повинні мати власні повноваження. Так згідно з п. 4 ст. 4 ЄХМС повноваження мають бути повними і винятковими та «заперечуватися або обмежуватися іншим органом влади, центральним або регіональним, тільки в межах, встановлених законом» [15; 26].

Повноваження органів місцевого самоврядування, як їх права і функції, характеризують їх повновладність. Функції місцевого самоврядування обумовлені двома факторами:

- 1) «законодавчим закріпленням компетенцій місцевого самоврядування;
- 2) спроможністю територіальних громад їх реалізовувати» [21].

Доцільно зазначити, що виходячи з цієї норми принципу держава на рівні закону відмовляється від деяких функцій і відрізняє та наділяє ними місцеве самоврядування. При цьому ЄХМС не розрізняє місцеве самоврядування за адміністративно-територіальними одиницями, що, «відповідно, свідчить про те, що її норми щодо визначення функцій стосуються всіх органів місцевого самоврядування в Україні, в тому числі і на регіональному рівні» [53, с. 26].

Таким чином, формування повноважень усіх органів місцевого самоврядування в Україні є виключною функцією Української держави на рівні її Конституції та законів. За час розвитку становлення місцевого самоврядування в Україні головними проблемами його становлення науковці і практики нарікають на відсутність достатнього фінансування та невизначеного формулювання повноважень. Всі ці проблеми і питання відповідальності цих органів узагальнено в наукових працях таких вчених,

як О.В.Батанов [6], В.В.Кравченко [31], В.І.Мельниченко та ін.

Функції органів місцевого самоврядування відповідно до чинної Конституції України та «Закону Про МС в Україні» [48] від 21.05.1997 р. поділені на три види (рис. 1.2).

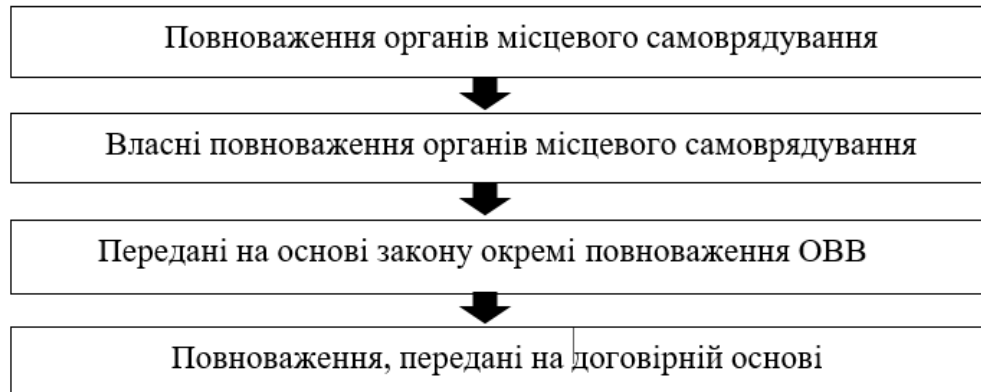


Рис. 1.2. Повноваження органів місцевого самоврядування

Перш за все необхідно зазначити, що власні повноваження (функції) органів місцевого самоврядування, до системи яких в Україні відносять сільські, селищні, міські Ради та їх виконкоми, районні і обласні Ради, насамперед спрямовані на задоволення прав і свобод жителів територіальної громади та забезпечення її соціально- економічного розвитку. Звертаючи увагу на відсутність територіальних громад в районах та областях, власні функції районних та обласних рад направлені на вирішення сукупних інтересів, що знаходяться у цих адміністративно-територіальних одиницях громад.

Слід брати до уваги той факт, що власні повноваження можуть бути успішніше застосовані органами місцевого самоврядування, аніж представниками. Також в законах та теоретичних розробках питання, що узгоджуються територіальними громадами та утвореними ними органами, також називають «питаннями місцевого значення».

До таких питань Закон «Про МС в Україні» відносить широке коло повноважень, які поділяються:

1) на виключні повноваження сільських, селищних, міських Рад – вирішуються виключно на сесіях;

2) на повноваження виконавчих органів відповідних Рад [48].

Питання місцевого значення, що становлять виключну компетенцію сільських, селищних, міських рад, передбачені ст. 26 Закону. До питань місцевого значення, що вирішуються виконавчими органами сільських, селищних міських Рад, законодавець відносить досить значні повноваження у багатьох сферах (ч. 1 ст. 27-38).

Таким чином, наділення законодавцем повноваженнями не територіальної громади, а органів місцевого самоврядування, передбачає наявність не одного, а кількох суб'єктів відповідальності - рад та їх виконавчих органів. Хоча в Конституції України (ч. 3, 4 ст. 140) сільські, селищні міські голови не визначаються органами місцевого самоврядування, Закон «Про МС» (ч. 1 ст. 5) відносить їх до системи місцевого самоврядування, визначаючи їх як головних посадових осіб територіальної громади (ч. 1 ст. 12) та наділяючи їх відповідним повноваженнями у вирішенні питань місцевого значення (ст. 42). Передусім ідеться про їх статус розпорядника бюджетних, позабюджетних цільових (у тому числі валютних) коштів, укладання від імені територіальної громади, ради та її виконавчого комітету договорів відповідно до законодавства, а також видання розпоряджень у межах своїх повноважень [48].

Отже, сільські, селищні міські голови виступають як самостійні суб'єкти відповідальності за вирішення питань місцевого значення. Згідно ст. 75 Закону «Про МС» загальним є правило, відповідно до якого «органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами» [1].

З нашої точки зору, територіальна громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих

їм законом повноважень.

Хочемо додати, що, характерна особливість відповідальності органів місцевого самоврядування перед територіальною громадою полягає в тому, що підставою для її настання можуть бути не лише правопорушення, а й інші випадки неправового характеру (в тому числі політичного й морально-етичного). Відповідальність органів місцевого самоврядування перед державою є результатом порушення ними Конституції або законів України. Цей вид відповідальність застосовується в порядку санкціонування Верховною Радою України позачергових виборів сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної рад. Відповідальність районних і обласних рад зумовлюється, з одного боку, тим, що частка їх повноважень є похідною від сільської, селищної, міської рад, а з другого – необхідністю делегування частки своїх повноважень районними і обласними державними адміністраціями (ст. 44 «Закону Про МС») [48].

Тому, маємо зазначити, що по-перше, відсутність територіальної громади на рівні районів і областей робить неможливим застосування щодо них відповідальності перед територіальною громадою.

По-друге, їх відповідальність перед державою за відсутності дієвого механізму державного контролю, крім фінансового за переданими бюджетними коштами, є доволі суб'єктивним моментом.

По-третє, факт порушення Конституції та законів України, прав і свобод громадян може бути встановлений виключно адміністративним судом (щодо порушення конституційних прав і свобод громадян) або судом та органами прокуратури (щодо порушення законів та прав і свобод громадян) за ініціативою фізичних або юридичних осіб, права яких порушені або в інтересах яких вони виступають, у тому числі органів влади.

По-четверте, маємо зазначити, що політичну відповідальність перед державою як таку, що базується на інтересах щодо цих органів, розглядати недоцільно, оскільки держава не може застосовувати відповідальність дискреційно, а повинна діяти лише у спосіб, визначений Конституцією та

законами України. За шкоду, заподіяну в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності органів місцевого самоврядування останні, в тому числі і виконавчі органи рад, відповідальні перед юридичними і фізичними особами у порядку, встановленому Законом «Про МС в Україні», Цивільним [64] і Цивільно-процесуальним кодексах України. Як зазначає німецький науковець Д.Елерс, «безперечно, законодавець з огляду на свої права, може встановити для місцевої громади які-небудь інші повноваження, крім тих, що зачіпають спільне проживання та існування членів громади та мають для них значення саме як для членів даного комунального утворення, однак при цьому він повинен обмежуватися рамками, в які він поставлений конституційно- правовими гарантіями місцевого самоврядування».

З нашої точки зору, такий підхід свідчить, що громади також можуть вирішувати завдання державного рівня у випадку, коли державі вигідніше використовувати місцеві переваги громад. У Конституції України завдання державного рівня формалізуються як «передані державою на підставі закону повноваження». У Законі «Про МС в Україні» останні отримують назву «делеговані повноваження». Ними стають повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, передбачені ч. 2 ст. 27–38 за винятком ст. 37).

Маємо загострити увагу на тому, що загальний принцип відповідальності за делеговані повноваження передбачений п. 2 ст. 76, відповідно до якого «ограни та посадові особи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади» [42].

Їх реальна відповідальність реалізується в разі дотримання умов (рис. 1.3). А тому відповідальність розглядається як:

- самостійний вид юридичної відповідальності;
- інститут державного права;

- гарантії здійснення населенням місцевого самоврядування;
- елемент структури правової культури суспільства;
- інститут громадянського суспільства, що представляє форму самореалізації населення територіальної громади.

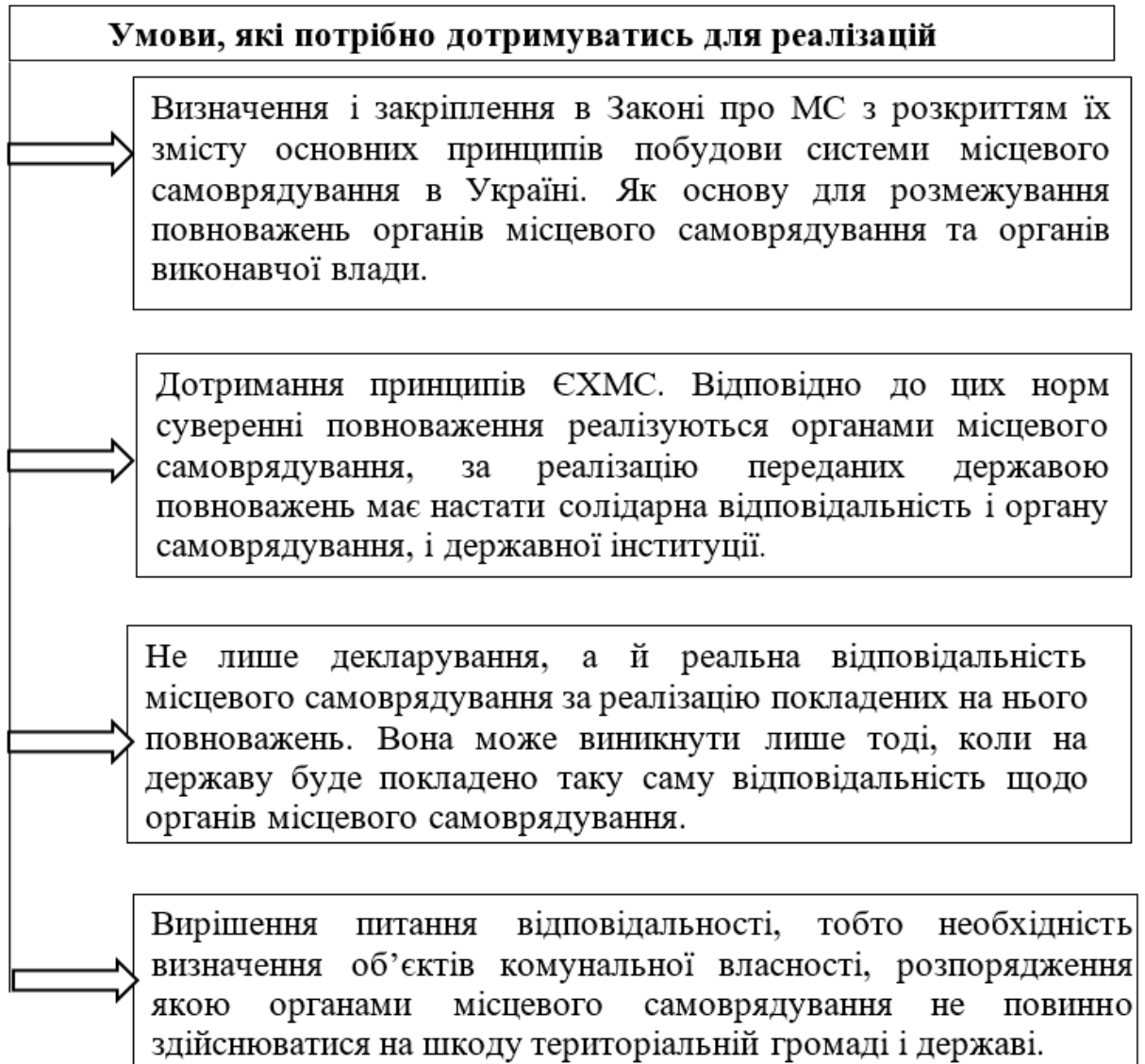


Рис. 1.3. Умови дотримання закріплених повноважень

Отже підсумуємо: делеговані районними і обласними радами повноваження відповідним місцевим державним адміністраціям регулюються ст. 44 Закону «Про МС в Україні» [48]. Що стосується надання окремих повноважень органам місцевого самоврядування відповідними державними адміністраціями, то згідно Закону України «Про

місцеві державні адміністрації», законодавець не виокремив ті повноваження, які можуть бути надані органам місцевого самоврядування. Але така можливість Законом України «Про місцеві державні адміністрації» передбачена [5], підкреслимо: лише «за умови забезпечення фінансово їх здійснення» (ст.143 Конституції України).

Отже відповідальність органів місцевого самоврядування, що безпосередньо здійснюють делеговані владою повноваження відбувається «за правилами, встановленими для притягнення до відповідальності відповідних державних органів, на які чинним законодавством покладається реалізація таких повноважень» [43, с.164].

Таким чином, формальний бік відповідальності за реалізацію органами місцевого самоврядування делегованих повноважень, врегульовано Законом «Про МС в Україні», нічим не відрізняється від відповідальності за здійснення власних повноважень.

РОЗДІЛ 2

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ МІСЦЕВИХ РАД

2.1. Виконавчі органи місцевих рад, їх основні функції та повноваження

Згідно зі ст. 140 і 141 Конституції України, ст. 11 Закону України «Про МС в Україні»: « До виконавчих органів сільськи, селищних, міських рад належать створені цими радами виконавчі комітети, відділи, управління тощо». У ст. 51 гл. 5 говориться про виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради, а у ст. 52 - про «повноваження виконавчого комітету»; у ст. 53 – про організацію його роботи; у ст. 54 – про «відділи, управління та інші виконавчі органи рад» [48].

На рисунку 2.1 показано основні функції виконавчого комітету ради.

Основні функції виконавчого комітету ради		
Попередній розгляд проектів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, проектів рішень з інших питань, що вносяться на розгляд відповідної ради.	Координація діяльності відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ, що належать до комунальної власності, заслуховування звітів про роботу їх керівників.	Право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їхніх посадових осіб (п. 2 ст. 52 Закону).

Рис. 2.1. Основні функції виконкому ради

Необхідно зазначити, що виконавчий комітет ради утворюється у складі відповідно «сільського, селищного, міського голови, районної в місті ради – голови відповідної ради, заступника (заступників) сільського,

селищного, міського голови, голови районної в місті ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету, а також керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, інших осіб» [48].

У сільських радах, що представляють територіальні громади, які нараховують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому разі функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Як бачимо, до складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради входить також за посадою секретар відповідної ради. Слід брати до уваги той факт, що депутати відповідної ради, крім секретаря ради, не можуть входити до складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної в місті ради. Очолює виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради «відповідно сільський, селищний, міський голова, районної в місті ради - голова відповідної ради» [48].

Особи, які входять до складу виконавчого комітету, крім тих, хто працює у виконавчих органах ради на постійній основі, на час засідань виконавчого комітету, а також для здійснення повноважень в інших випадках «звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням їм середнього заробітку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з виконанням обов'язків члена виконавчого комітету, за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету» [43].

Класифікація повноважень, що надані виконавчим органам міських рад Законом «Про МС в Україні» наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Повноваження, що надані виконавчим органам міських рад

№ п/п	Сфери повноважень	Особливості сфери повноважень
1	Соціально-економічного та культурного розвитку, планування та обліку	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка програм соціально-економічного й культурного розвитку міст; - розгляд проектів планів підприємств і організацій, що належать до комунальної власності, та тих, що не належать до комунальної власності; - подання до обласних рад необхідних показників і внесення пропозицій до програм розвитку; - статистичний облік громадян; - забезпечення збалансованого економічного й соціального розвитку відповідної території, та інше.
2	Бюджету, фінансів і цін	<ul style="list-style-type: none"> - складання та подання на затвердження раді проекту місцевого бюджету; - встановлення тарифів щодо оплати комунальних, транспортних та інших послуг; - здійснення фінансування видатків з місцевого бюджету; - здійснення контролю за дотриманням цін і тарифів; - сприяння здійсненню інвестиційної діяльності та інше.
3	Управління комунальною власністю	<ul style="list-style-type: none"> - управління майном що знаходиться в комунальній власності; - встановлення порядку і здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ і організацій комунальної власності; - погодження кандидатур для призначення на посаду керівників підприємств, установ і організацій комунальної власності та інше.
4	Житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку	<ul style="list-style-type: none"> - управління об'єктами житлово-комунального господарства; - облік громадян, що потребують поліпшення житлових умов; - реєстрація житлових будинків та гаражних кооперативів; - організація благоустрою міста; - облік і реєстрація об'єктів нерухомого майна та інше.

Продовження таблиці 2.1

5	Будівництва	<ul style="list-style-type: none"> - організація будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів комунального господарства; Розгляд і внесення пропозицій до планів і програм будівництва, підготовка і подання на затвердження ради програм, генеральних планів та іншої містобудівної документації; - надання дозволів на спорудження об'єктів; - прийняття в експлуатацію завершених об'єктів будівництва; - вирішення суперечок з містобудування та інші.
6	Освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту	<ul style="list-style-type: none"> - управління відповідними закладами; - забезпечення здобуття неповнолітніми повної загальної середньої освіти; - організація медичного обслуговування та харчування у закладах; - сприяння роботі творчих спілок; - забезпечення доступності та безоплатності освіти та медичного обслуговування; - забезпечення пільгових категорій населення лікарськими засобами; - надання випускникам шкіл допомоги у працевлаштуванні; - забезпечення охорони пам'яток історії та культури та інше.
7	Регулювання земельних відносин і охорони навколишнього природного середовища	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка та винесення на розгляд ради пропозицій щодо ставки земельного податку; - підготовка та винесення на розгляд ради проектів місцевих програм охорони довкілля; - здійснення контролю за дотримання земельного і природоохоронного законодавства; - реєстрація суб'єктів права власності на землю; - вирішення земельних суперечок; - погодження проектів землеустрою та інше.
8	Соціального захисту населення	<ul style="list-style-type: none"> - вирішення питань про надання допомоги населенню міста, що потребує її; - підготовка і подання на затвердження ради цільових програм; - вирішення питань щодо надання пільг; - здійснення контролю за охороною праці; - державна реєстрація місцевих благодійних організацій та інше.

Кінець таблиці 2.1

9	Зовнішньоекономічної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння зовнішнім зв'язкам підприємств, установ і організацій; - укладання і забезпечення виконання договорів з іноземними партнерами; - сприяння в утворенні з іноземними партнерами підприємств; - створення умов для належного функціонування митних органів та інше.
10	Оборонної роботи	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння організації призову громадян на строкову військову службу; - бронювання робочих місць для військовозобов'язаних на підприємствах; - організація та участь у здійсненні, пов'язаних мобілізаційною підготовкою; - здійсненні заходів щодо військово-патріотичного виховання населення та інше.
11	Вирішення питань адміністративно-територіального устрою	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка та винесення на розгляд ради питань щодо найменування вулиць, площ, парків, мостів та інших споруд; - підготовка та винесення на розгляд пропозицій щодо питань адміністративно-територіального устрою та інше.
12	Забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян	<ul style="list-style-type: none"> - сприяння діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, внутрішніх справ та адвокатури; - звернення до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади; - забезпечення вимог законодавства щодо розгляду звернень громадян; - розгляд справ про адміністративні правопорушення; - Зберігання документів Національного архівного фонду та інше.
13	Відзначення державними нагородами, відзнаками Президента України і присвоєння почесних звань України	<ul style="list-style-type: none"> - розгляд клопотань підприємств, установ та організацій; - підготовка подання про нагородження державними нагородами, відзнаками Президента та про присвоєння почесних звань України та інше.

Слід зазначити, що виконавчі органи міських рад здійснюють ще й інші надані їм законом повноваження відповідно до ст. 40 Закону «протягом даного скликання ради в місті визначений обсяг повноважень не може змінюватися міською радою без згоди відповідної ради» [48].

Основною функцією роботи виконкому міської ради є засідання. «Засідання виконавчого комітету можуть скликатися міським головою, або його заступником з питань діяльності виконавчих органів ради не рідше одного разу на місяць. Засідання вважається правочинним, якщо в ньому приймає участь більше ніж половина загального складу виконавчого комітету» [48].

Документ, що визначає організаційні питання діяльності виконавчого комітету міської ради є «регламент виконкому, який затверджується для забезпечення здійснення повноважень, що на нього покладено» [56].

Для прикладу розглянемо повноваження та статус виконавчого комітету Херсонської міської ради. «Виконавчий комітет – це орган міської ради, що утворюється нею на срок її повноважень, а після їх закінчення він продовжує здійснювати свої повноваження до утворення нового складу виконавчого комітету. Його кількісний склад визначається міською радою, а персональний склад затверджується радою за пропозицією міського голови. Виконавчі органи міської ради – відділи, управління та інші виконавчі органи ради, утворені міською радою у межах затвердженої нею структури для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів ради» [38].

До виконавчих органів Херсонської міської ради належать:

1. Виконавчий комітет Херсонської міської ради.
2. Самостійні відділи та управління міської ради, що фінансуються з міського бюджету:
 - управління економіки Херсонської міської ради Херсонської області;
 - відділ культури та туризму Херсонської міської ради Херсонської області;
 - фінансове управління Херсонської міської ради Херсонської області;
 - управління житлово-комунального господарства Херсонської

міської ради Херсонської області;

- відділ містобудування та архітектури Херсонської міської ради Херсонської області;

- відділ з питань надзвичайних ситуацій, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами Херсонської міської ради Херсонської області;

- відділ комунального майна Херсонської міської ради Херсонської області,

- управління соціального захисту населення, Херсонської міської ради Херсонської області,

- відділ освіти Херсонської міської ради Херсонської області.

Отже, виконавчий комітет Херсонської міської ради має право розглядати і вирішувати питання, що віднесені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів [48].

Організація роботи виконавчого комітету Херсонської міської ради відбувається наступним чином:

- попередньо розглядаються проекти міських програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, міського бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд міської ради;

- координується діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів міської ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності міської громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;

- рада має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб.

Як бачимо, Херсонська міська рада має право прийняти рішення про розмежування повноважень між її виконавчим комітетом, відділами,

управліннями, іншими виконавчими органами ради та міським головою в межах повноважень, наданих їй Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» виконавчим органам міських рад.

У виконавчому комітеті міської ради основною формою роботи вважається його засідання. Засідання «виконавчого комітету Херсонської міської ради скликаються міським головою, а в разі його відсутності чи неможливості здійснення ним цієї функції – першим заступником міського голови в міру необхідності, але не рідше одного разу на місяць, і є правоздатними, якщо в них бере участь більше половини від загального складу виконавчого комітету» [37].

Таким чином, виконавчий комітет міської ради в межах своїх повноважень приймає на свої засіданнях рішення, «більшістю голосів від загального складу виконавчого комітету, які підписуються міським головою». У разі незгоди міського голови з рішенням виконавчого комітету ради він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням та внести це питання на розгляд міської ради.

2.2. Виконавчі органи міських рад та органів виконавчої влади: проблеми взаємодії

Створення механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади, що являються дієвими, можлива лише за умови чіткого визначення сутності їх взаємодії. Вирішенню цього питання має передувати розгляд значення таких категорій, як «взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади» та їх взаємозв'язку з іншими пов'язаними категоріями.

У вузькому значенні «взаємодія» – це обопільний зв'язок між предметами у операціях, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь [35].

Це поняття пов'язане з низкою інших понять, насамперед такими, як взаємовплив (вплив, що здійснюється одним на одного, обопільно), взаємодопомога (допомога, що надається один одному, обопільно), взаємозалежність (підпорядкованість один одному, обопільна підпорядкованість між явищами), взаємозв'язок (обопільний зв'язок між двома, або декількома особами, явищами, предметами і т.ін.), взаєморозуміння (обопільне розуміння, порозуміння між ким- і чим-небудь); взаємовідношення (взаємний вияв тих чи інших рис явищ та предметів, що з'являється внаслідок взаємозв'язку, взаємодії і максимально узагальнюючою категорію, що містить усі вказані ранги, – взаємовідносини (взаємини між ким-, чим-небудь; взаємозв'язок, взаємовплив між предметами, явищами) [39].

Взаємодія взагалі означає стан пов'язаності між певними аспектами, що проявляється через будь-які дії угруповань, організацій, об'єктів тощо.

Для цього дослідження значущим типом взаємодії є й взаємодія конфліктна («процес взаємних не досить позитивних впливів індивідів, угруповань, рухів, партій, країн один на одного, в процесі яких мають діло між собою інтереси, цілі, ціннісні орієнтації суб'єктів інциденту» [40]), адже в теперішньому науковому дискурсі взаємовідносини, наприклад, органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій аналізують часто з позицій їх недостатньої компетентності, а деколи й інциденту [39].

Саме тому, нами акцентована увага на тому, що місцеві державні адміністрації де-факто виконують роль і органів державної виконавчої влади, і виконавчих органів місцевого самоврядування (через делегування їм окремих повноважень районних та обласних рад) [40].

Отож, система органів державної виконавчої влади є складовою частиною системи органів державної влади. На сьогодні в Україні вона являється доволі розгалуженою та включає: 18 міністерств, 5 центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, 10 агентств, 6 інспекцій, 24 служби, 3 інші центральні органи виконавчої влади [47], а також місцеві

державні адміністрації в кожній області та районі держави.

Дослідниці Н. Мельтюхова, Л. Набока та Н. Фоміцька зазначають що, державна влада та місцеве самоврядування перебувають у відносинах щільної співдії та взаємовпливу, зумовлених не тільки їх інтегрованістю в максимальну систему публічної влади, але й способами їх як цілісних систем пристосовувати навколишнє їх соціально-політичне середовище до вимог свого існування та зростання.

Вплив устрою місцевого самоврядування на органи державної влади в максимально загальному вигляді проявляється в тому, що від зусилля та спомагання місцевого самоврядування порядно залежить дієвість здійснення державних функцій. Об'єктивно зумовленим є й ініціативний вплив органів місцевого самоврядування на органи державної влади. Він пов'язаний із гарантуванням достатності, дієвості, усталеності порядку місцевого самоврядування. Місцева вигода в цьому випадку направляється на одержання обґрунтованих інформаційних, кадрових ресурсів, звершення передбачених законом обов'язків держави в сфері місцевого самоврядування [53].

Також окрім управлінських та правових факторів, на взаємодіяння органів місцевого самоврядування та органів державної влади має вплив ціла низка інших факторів: інформаційних, технологічних, фінансових, соціальних, психологічних, мотиваційних та інших. Ефективність їх співдіяння значною мірою залежить від керівних якостей посадовців цих органів, а також рівня вертикальної та горизонтальної взаємодії [24].

Однак, маємо зазначити, що, органи місцевого самоврядування можуть співпрацювати з органами державної виконавчої влади прямо, або через асоціації органів місцевого самоврядування. У сьогочасній Україні (станом на 2021 рік) функціонують такі Всеукраїнські асоціації місцевого самоврядування:

1. Українська асоціація районних та обласних рад [45].
2. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування

«Асоціація міст України» з регіональними відділеннями [45].

3. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад з регіональними відділеннями [45].

Отже, маємо цілий устрій багаточисленних взаємин і співдій органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади. З ціллю встановлення потрібного взаємного зв'язку для їх пропорційних дій потрібна приналежна координація роботи. Про узгодження говорять для організації горизонтальних взаємних відносин та спільних дій, побудованих на нормах партнерства та рівності [2].

Так в Енциклопедії державного управління «координація – це метод управління, змістом якого є налагодження між суб'єктами та об'єктами державного управління горизонтальних зв'язків, тобто сполучення двох і більше однорівневих з позиції визначеного мірила дій, що дають можливість для здобуття запланованого результату» [29, с. 25].

Доцільно підтримувати думку О.С. Возного про те, що спільні дії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади – це порядок організаційних, правових, фінансових, економічних і соціальних горизонтальних, вертикальних та вертикально-горизонтальних взаємозв'язків та узгоджених дій цих органів та їх посадовців, що гарантуються нормативно визначеними послідовними методами і механізмами, а також неформальними методами і зв'язками, з конкретними сукупними цілями [13].

На думку авторів вивчаючих досвід європейських країн та перспективи України, реформування територіальної організації та місцевого самоврядування в Україні повинна будуватися на правової, організаційної, та фінансової спроможності місцевого самоврядування [21, с. 30].

Разом з тим, вищесказане дає нам можливість узагальнити головні елементи моделі для аналізу взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, кількість зв'язків та дій необмежена (рис 2.2).

Отже, на сьогоднішній день, структура взаємовідносин органів

місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади являється досить нелегкою і багато структурною: органи місцевого самоврядування та органи державної влади в процесі взаємодії можуть вступати у різноманітні горизонтальні і міжрівневі відносини (між будь-якими ступенями управління державою – національним, регіональним, місцевим). Важливо відзначити, що для взаємодії має бути формалізована мета цих взаємних відносин, без чого неможливо робити наступні кроки та створювати і запроваджувати конкретні управлінські механізми [7, 8].

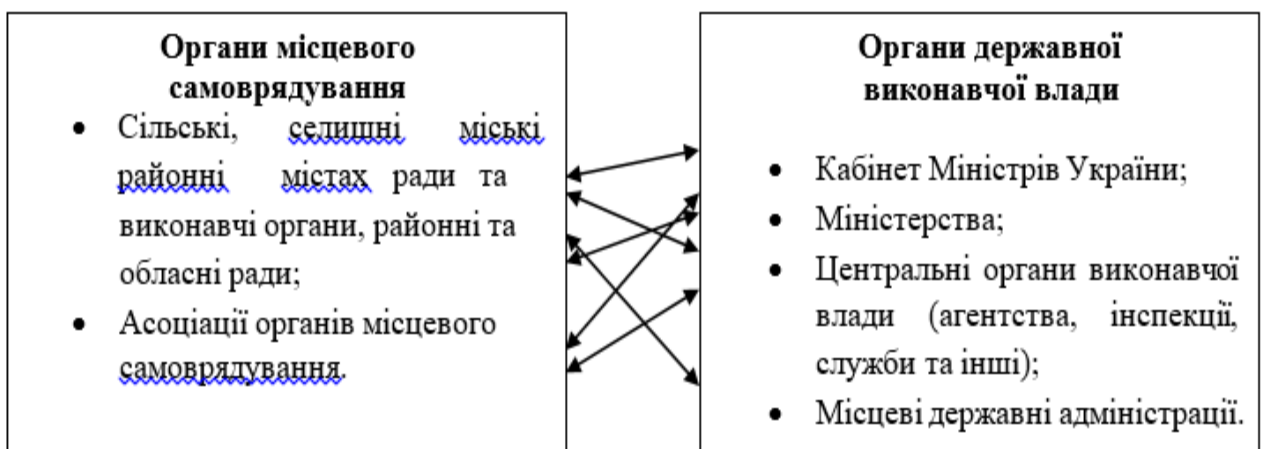


Рис. 2.2. Модель взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади

До того ж, вивчаючи поняття «механізм», було встановлено, що його застосовують політологи, соціологи, менеджери для зображення різноманітних явищ і процесів. Так поняття механізму в політичному житті дає можливість пояснити, чому «задекларовані права чи існуючі інтереси суб'єктів суспільно - політичного життя реалізуються в політичній дійсності» [12].

Система взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади по суті являється одним з типів механізмів управління – державного, муніципального, територіального, соціального [32].

Якщо говорити конкретно механізм управління – це:

1) «спосіб управління, в якому взаємодіють методи, засоби та

принципи управління дають змогу на втілення цілей управління» [4, с. 15];

2) шляхи розв'язання суперечностей явища чи справи в державному управлінні, «послідовне втілення цих дій, які ґрунтуються на основоположних правилах, цільовій орієнтації, функціональних операціях з використанням належних їй форм і способів управління» [11].

Досвід показує, що значуща складова системи управління (взаємодії) – це метод, що представляє сукупність прийомів (операцій) практичного та теоретичного сприймання й засвоєння явищ природи та громадського життя, що практикується в якій-небудь галузі діяльності [10]; спосіб здобуття якої-небудь мети, вирішення певного завдання або ж комплекс прийомів освоєння дійсності [10].

Так методи спільних дій управлінських структур в цілому являють собою систематизований комплекс конкретних кроків та заходів органів влади всіх рівнів щодо узгодження та реалізації тісної співпраці у вирішенні як суцільних, так і повсякденних питань. встановлення методів та їх спрямованість залежить від форми взаємодії внутрішньої та зовнішньої взаємодії.

Якщо говорити конкретно методи внутрішньої взаємодії направлені на обмін інформацією, результатами діяльності між структурами. Важлива частина цієї інформації спрямована тільки на внутрішнє користування. Вони мають значну відміну від методів внутрішньої співдії. Основними поміж них є:

- інформування;
- консультування;
- делегування;
- контроль.

Хочемо додати, що, співпраця органів влади з суспільством (громадськістю) повинна відбуватися на «засадах відкритості та прозорості» [16], демократичності та відповідальності через залучення громадян до формування і реалізації державної та місцевої політики. На нашу думку

закріплення в законодавстві принципів відкритості, прозорості, гласності та підзвітності органів виконавчої влади повинне сприяти підвищення ефективності взаємодії між владою та громадянськістю.

Таку вітчизняної нормативно-правової бази, і серед науковців обговорюються «методи взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади» [19, с. 386–390]. Визначається, що функціональна суть взаємодії – взаємообмін, передача й об’єднання матеріальних і нематеріальних ресурсів. Отже узагальнені методи, що спрямовані на взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування можна побачити на рисунку(рис. 2.2.).

Основні методи взаємодії (згідно з чинним законодавством):

- Делегування повноважень та контроль щодо їх здійснення;
- Спільна реалізація на визначеній території державної політики; участь у розробці відповідних документів;
- Розробка та реалізація програм, проектів заходів місцевого розвитку;
- Розробка та участь у виконанні бюджетів різних рівнів;
- Розподіл між територіальними громадами переданих із державного бюджету коштів у вигляді дотацій та субвенцій;
- Надання пропозицій іншим органам влади щодо вирішення питань місцевого формування порядку денного;
- Звернення депутатів місцевих рад до органів державної виконавчої влади;
- Участь у консультаціях з різних питань публічного управління;
- Організація спільних заходів (круглих столів, форумів, громадських слухань та ін.) та ін.

Рис. 2.2. Основні методи взаємодії органів місцевого самоврядування та державної виконавчої влади

Так, запропоновані методи можна використовувати як базову інструментальну множину, з якої можна обрати потрібні методи для застосування щодо вироблення політики розвитку.

Перш за все необхідно зазначити, що проведений аналіз вищевказаних

методів дає можливість відзначити значну складність взаємних відносин і взаємних дій органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади, що вказує на необхідність формування методичного підходу до забезпечення певних зв'язків. З цією метою значущим методологічним інструментом є групування систем взаємодії. Різні варіанти компонування методів взаємних дій органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади створюють певні механізми [20].

Отже принципи ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади – це «визначені нормативно-правовими документами, а також культурно-ціннісні норми та правила (неписані), обов'язне дотримання яких сприяє більш високій ефективності їх діяльності» [22].

З нашої точки зору, через те, що органи місцевого самоврядування найбільше взаємодіють з місцевими державними адміністраціями, доцільним є порівняння законодавчо визначених принципів їх діяльності це показано на рисунку 2.3.

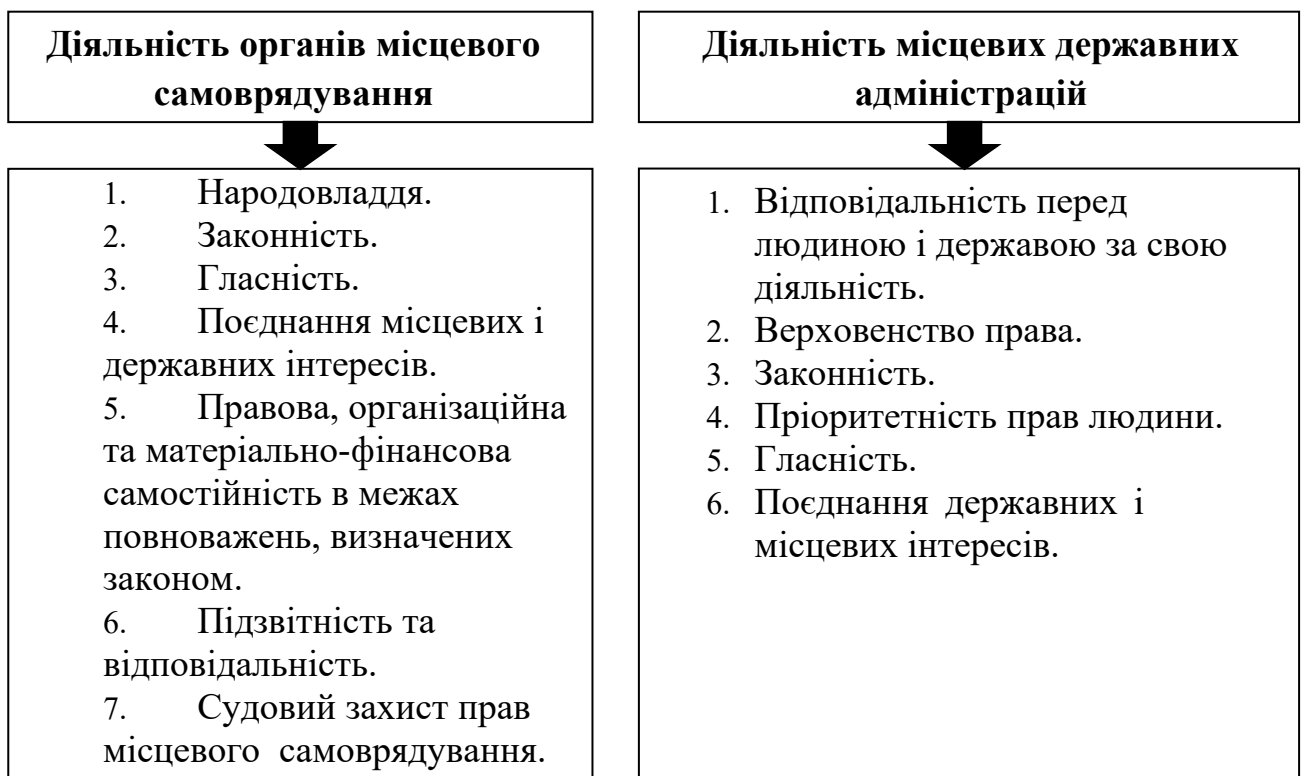


Рис. 2.3. Принципи діяльності органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій

Як видно з малюнку, ідентичними для тих та інших органів є принципи законності, гласності, прозорості, відкритості, та поєднання місцевих і державних інтересів. Вказані принципи можна доповнити принципом транспарентності, тобто розширення участі громадськості у врядуванні: процесах розробки соціально-економічних планів, ухвалення владних рішень, а також контроль за їх виконанням

Українські дослідники В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов, Г.В.Макаров, О.М.Держалюк, Ю.Б.Каплан вважають, що основним документом, що регулює взаємодію і взаємовідносини органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади є Конституція України, що закріпила певні ключові принципи такі, як «визнання рівності перед законом, вищої соціальної цінності людини, верховенства права, гласності, визнання міжнародних правових стандартів тощо» [33; 34].

Таким чином, можна зробити висновки, що їх взаємодія будується лише у законодавчо визначені способи та є досить гнучкою, адже державні та місцеві інтереси є змінними. Що по суті сприяє налагодженню взаємних дій з органами державної виконавчої влади.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

3.1. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади: шляхи удосконалення

Сучасне життя показує, що проблема взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, досить актуальна, а тому до неї слід підходити системно із застосуванням комплексу механізмів їх взаємодії задля повноцінного задоволення потреб громади [36, с. 41]. Виділімо головні групи механізмів взаємодій з їх характеристикою(рис.3.1.)

Основні групи механізмів управління	
→	Правові – прийняття <u>правових актів</u> .
→	Організаційні – формування і забезпечення діяльності організаційних структур.
→	Кадрові – кадрове забезпечення певної сфери; соціальні–соціальне забезпечення певних колективів.
→	Мотиваційні – створення морально-психологічного підґрунтя та мотиваційних умов для певної діяльності.
→	Матеріально-технічні – забезпечення обладнанням, приміщеннями технікою тощо.
→	Інформаційні – інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності.
→	Інноваційні застосування нових підходів до вирішення певних питань.

Рис. 3.1. Основні групи механізмів взаємодії

По суті ці механізми взаємодії складають цілий комплекс механізмів які потрібні для повноцінної взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади [58]. Виходячи з вищезазначеного ми можемо скористатися класифікацією цих механізмів задля створення комплексного механізму взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування, що дасть нам можливість на місцевому рівні налагодити зв'язок між громадою міста та виконавчими органами, тобто мешканців міста та виконавчого комітету Херсонської міської ради [62].

Тепер розглянемо більш детально кожен групу механізму управління окремо [54].

Правовий механізм включає в себе:

1. Закони України та нормативно-правові акти загальної дії, які являються головними для забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з громадою, та дають можливість громаді брати участь в управлінні суспільними справами міста.

2. Нормативно-правові акти локальної дії, які регламентують участь громади у питаннях місцевого значення – проведення загальних зборів громадян за місцем проживання, місцеві ініціативи, місцеві ініціативи, електронні петиції громадський бюджет тощо.

3. Державні стратегії і програми щодо місцевого самоврядування, регіонального розвитку й становлення громадянського суспільства, основною задачею яких є «забезпечення досягнення очікуваних соціальних та економічних результатів» [44].

4. Регіональні та місцеві стратегії і програми регіонального розвитку. До таких програм відносяться програми розвитку місцевого самоврядування, але, нажаль, її не прийнято на державному рівні. Це свідчить про вагомість взаємодії політики центрального рівня, та про важливість організуючого начала центральної влади для всієї країни та обласних рад і державних адміністрацій для такої діяльності в регіонах.

Організаційний механізм управління базується на принципах, які втілюються через інструменти, заходи, кроки.

Саме тому ефективність взаємодії органів виконавчої влади з громадою міста значною мірою залежить від принципів взаємодії, які визначаються її організаціями, установами та підприємствами.

Пропонуємо наступні кроки, які сприяють в реалізації визначених механізмів [57]:

- змінити взаємовідносини між владою та населенням міста («влада-населення») з залученням населення до вирішення місцевих проблем;
- підвищити рівень обізнаності громадян щодо їх прав/обов'язків у своєму місті; підвищити роль місцевих засобів масової інформації в інформуванні громади міста щодо актуальних проблем;
- формувати у громадян запит на ефективну місцеву владу, що має призвести до створення відповідної позиції;
- забезпечити високий рівень партнерства між державною владою та органами місцевого самоврядування [98].

Отже, дуже важливим є те, що потрібно створити умови для участі громади в управлінні справами суспільного значення.

Механізм кадрового забезпечення створюється та формується на основі того, що без належно підготовлених кадрів неможливе вирішення будь-яких питань. Кадровому забезпеченню необхідні спеціально підготовлені посадові особи та громада за єдиною програмою, що забезпечить єдине розуміння підходів, інструментів та механізмів, а отже налагодить їх взаємодії між собою.

Посадові особи мають можливість навчатися та підвищувати свою кваліфікацію через навчальні заклади України за сприяння багатьох вітчизняних, рідше міжнародних, організацій. Але, становлення на всіх рівнях публічного управління, а не просто державного, неможливо, якщо громада не матиме відповідну компетентність з публічного управління.

Потрібно актуалізувати інклюзивні підходи до навчання, де в групах, що навчаються є представник кожної сторони [61].

Дуже важливим є підбір кадрів, що будуть здійснювати взаємодію та втілювати заходи місцевої політики. Отже, всі посадовці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування повинні володіти високою комунікативною компетентністю та вміти підбирати кадри.

Що стосується соціального механізму, то насамперед це система взаємодії між громадянами та організаціями. Він існує задля соціального розвитку і капіталу. Основним в цьому механізмі є: соціальні цінності, соціальна взаємодія з громадянами, що зумовлює довіру до інших громадян та організацій. Тому задля підвищення рівня капіталу під час взаємодії органів місцевого самоврядування, громади та органів виконавчої влади пропонуємо наступний механізм (рис.3.2).



Рис. 3.2. Механізм підвищення рівня капіталу

Як бачимо, цей список можна ще продовжувати, адже всі механізми, що застосовуються органами публічної влади, в якійсь мірі можуть впливати на соціальний капітал. Але, хочеться зазначити, що такий механізм взаємодії краще формується у відносинах горизонтального характеру та за умов спрощеного доступу до взаємодії.

Наступним є мотиваційний механізм, він передбачає створення мотиваційних та морально-психологічних умов для взаємодії, задля того щоб всі учасники взаємодії мали вигоду та інтерес від цієї взаємодії, мотивували б один одного задля спільної праці.

Механізм стимулювання є наступним:

- задля вигоди обох сторін, потрібно визначити спільну мету;
- для спільної співпраці потрібно укласти угоди, в тому числі і усні;
- через виступи та публікації у ЗМІ, бесіди сформувати уявлення про вигоду взаємодії між обома сторонами;
- створення та упровадження проектів, які б демонстрували для чого потрібна взаємодія тощо.

Саме тому існують різні мотиви задля налагодження зв'язку, до них відносяться – отримання професійних результатів, отримання нових знань і досвіду, розширення кола осіб для спілкування, підвищення самооцінки.

Що стосується інформаційного механізму, то він включає в себе «збільшення обсягу інформації, її опрацювання та розуміння ситуації» [46]. Налагодження інформаційного механізму дає можливість збільшити рівень знань серед громади що потягне за собою вирішення практичних питань. Цей механізм включає в себе наступне:

- залучення людей, що добре орієнтуються в тих чи інших питаннях;
- створення спільних груп які можуть аналізувати подану інформацію;
- утворення робочих консультаційних груп;
- можливість спільно контролювати організацію деяких питань;
- обмін інформацією;
- спільне навчання з питань участі громадян в самоорганізації населення та підготовка звітів, матеріалів що несуть в собі інформацію щодо важливих питань;
- організація та створення інформаційної бази даних;

Маємо зазначити, що, для задоволення потреб в техніці (обладнанні), приміщеннях, канцелярії тощо існує механізм матеріально-технічного

забезпечення. Органи місцевого самоврядування фінансуються з місцевого бюджету, а державні виконавчі органи з державного, тому доволі часто їх умови у плані матеріально-технічного забезпечення суттєво відрізняються, що дуже негативно впливає на налагодження взаємних відносин. Отож, виникає необхідність забезпечувати ці потреби таким чином, щоб ці умови були більш-менш подібні та давали можливість для ефективної співпраці. [55].

Крім цього, хочеться виділити інноваційний механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадою міста. Цей механізм включає в себе всі інноваційні заходи, що розроблені на основі наукового досвіду. Для прикладу хочеться розглянути окремі елементи цього механізму.

База міських ініціатив MISTOSITE є інноваційною для нашої країни. У грудні 2019 року в ній містилося 816 ініціатив та 20 міст у різних напрямках, навіть така база є корисною у запровадженні її у інших містах. Її потрібно розширювати та розвивати.

Також розпочато запровадження електронних громадських слухань. На даний момент в Україні не дуже ефективно налагоджена співпраця органів місцевого самоврядування та громади. Для вирішення такої проблеми потрібно застосовувати та розширювати доступ до інформації та послуг на основі новітніх інформаційних технологій. [55]

Однак помітимо, що, електронні петиції, партисипаторне бюджетування («РегіонНет») теж можна віднести до інноваційних механізмів взаємодії.

Дуже важливим у процесі взаємодії органів виконавчої влади та громади міста є функціонування офіційних сайтів державних адміністрацій. Офіційні сайти рад створені та функціонують майже по всі Україні. Але не всі створені сайти державних адміністрацій доступні для громади міста, та не є простими у використанні. Для позитивної взаємодії влади та громади міста необхідно удосконалювати офіційні сайти та робити їх доступними для кожного громадянина, наповнювати їх корисною та актуальною інформацією

про діяльність органів виконавчої влади та актуальними питаннями що стосуються життєдіяльності міста. Що можливо призведе до більш тісної та продуктивної взаємодії влади та громади при вирішенні актуальних питань міста.

Так у 2015 році волонтерами спільно з громадською організацією ICT Competence Center було запущено у дію інтернет-портал «iGov», який розроблявся задля боротьби з корупцією та вдосконалення певних послуг в державних органах та органах місцевого самоврядування. Розроблявся він ІТ-спільнотою, в якій працювало близько 1,5 тисячі волонтерів. Вперше він запрацював у Дніпрі та Дніпровській області. Цей портал досить швидко розвивається та розширює перелік послуг, які можна отримати через нього. Слід зазначити, що вже у 2018 році його офіційно передали у державну власність, а саме на баланс Діпровської державної адміністрації. На сьогоднішній день він успішно працює у вигляді пілотного проекту з електронного урядування. На базі якого успішно створюються місцеві портали електронних послуг. Такий механізм значно спрощує взаємодії влади з громадою.

Таким чином, удосконалення взаємодії органів місцевого самоврядування й виконавчих органів державної влади можлива: по-перше за рахунок налагодження партнеських взаємовідносин; по-друге, за допомогою використання інноваційних інструментів; по-третє через залучення до співпраці представників громадських організацій.

3.2. Впровадження системи електронного урядування в діяльності виконавчого комітету Херсонської міської ради

В сучасних умовах інформаційна розвиненість населення поступово стає однією з важливих складових розвитку нашої країни. Саме тому в

Україні впроваджується нова система суспільних відносин, основною задачею якої є відновлення демократії, покращення знань та правильне подання інформації. Це дає можливість переходу суспільства до моделі постіндустріального, тобто інформаційно-обізнаного суспільства. Тому, за умов стрімкого розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) доцільним є використання механізмів і рекомендацій під час взаємодії органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, без яких унеможлиблюється процес розвитку демократичної держави [65].

Отже, на сьогоднішній день, ІКТ можуть використовуватися для ефективної взаємодії між різними гілками влади, що ефективно використовуються в європейських країнах. Підвищуючи ефективність комунікації (політичної, управлінської), доступність надання адміністративних послуг, та зменшення їх вартості, ІКТ відіграють важливу роль в органах місцевого самоврядування, що прагнуть розвиватися.

На практиці запровадження електронної взаємодії передбачає можливості, що зображені на рисунку 3.3.

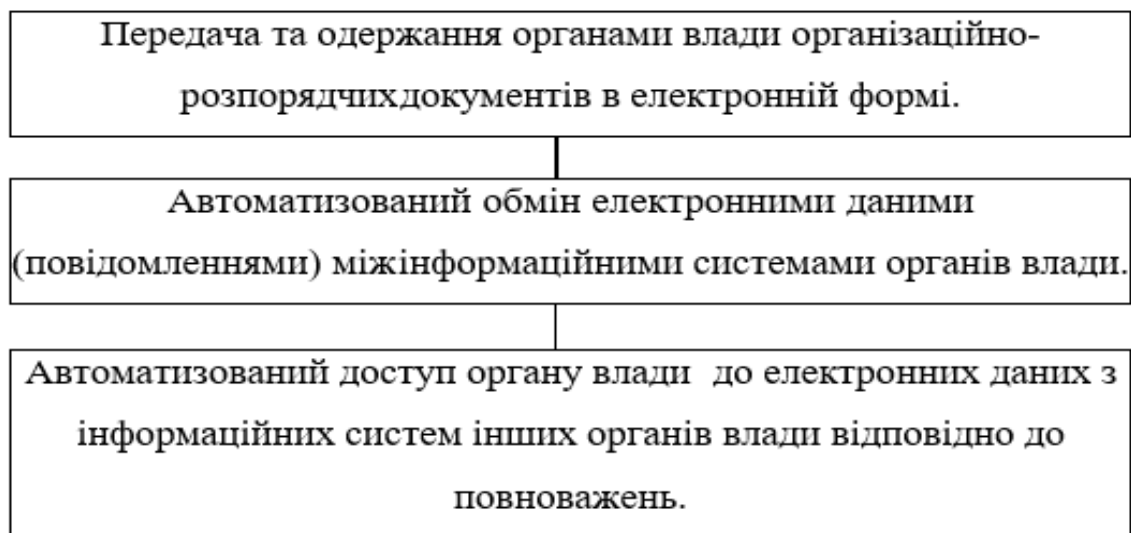


Рис. 3.3. Можливості запровадження електронної взаємодії

Переважна більшість фахівців вважає, що система електронної взаємодії є основною для впровадження в нашій державі електронного урядування, що дозволить: підвищити оперативність та якість роботи,

запровадити електронні послуги, доступ до реєстрів та баз даних органів влади, зменшити корупцію, спростити процедуру адміністративних послуг та подолає бюрократію. Наразі «до системи електронної взаємодії органів публічної влади підключено 782 органи влади, установи, організації» [66].

Загальновідомо, що «Електронне урядування – це форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян» [59].

Саме тому створено значну кількість програм, що дозволяють обмінюватися інформацією та файлами, а також спільно корегувати документи. На прикладі взаємодії виконавчого комітету Херсонської міської ради, органів державної виконавчої влади та громади міста, пропонуємо розглянути можливість впровадження певних сервісів.

Слід зазначити, що для взаємодії органів виконавчого комітету Херсонської міської ради з громадою міста та органами державної виконавчої влади пропонуємо розглянути можливість впровадження системи «Трембіти», послуги якої було запущено в Україні у 2017 році. Система «Трембіта» надає можливість подолати корупцію, децентралізувати владу та можливість кожному мешканцю міста відчувати себе європейцем. Завдяки цій системі будь-який публічний орган, у відповідності до своїх повноважень, має змогу підключитися до інформаційного ресурсу та отримувати певний набір інформації – як автоматично, так і в ручному режимі.

Останнім часом для оформлення запитів автоматизованими системами доцільним буде використання автоматичного режиму, а для використання ручного режиму передбачає – розгортання на боці запитувача інформаційного сайту, що дасть змогу формувати запити й отримувати необхідні результати. Ці два режими вимагають надійної ідентифікації користувача за допомогою електронного цифрового підпису, а для надійної

ідентифікації системи – електронної печатки власника системи.

Отже, всі повідомлення, що передаються цією системою являються зашифрованими відповідно до криптографічних стандартів.

Крім того, саме при впровадженні цієї системи громадяни, можуть скористатися нею при оформленні допомоги при народженні дитини. Якщо зараз для отримання вказаного виду допомоги у місті Херсоні потрібно подавати пакет документів, включаючи свідоцтво про народження дитини, до Міністерства соціальної політики через управління соціального захисту населення у місті, то з впровадженням системи «Трембіта» цей процес значно спрощується. Так батьки новонародженої дитини можуть оформити допомогу вказавши номер свідоцтва в управлінні соціального захисту населення у місті, а вже далі за номером свідоцтва формується автоматичний запит в електронний реєстр і інформація одразу перевіряється. Також батьки можуть оформити допомогу онлайн в електронному кабінеті за допомогою електронного цифрового підпису, і процес займатиме 1 робочий день замість 10 днів. Такі властивості системи показують, що через систему «Трембіта» можна оформити велику кількість послуг.

Враховуючи вищезазначене, підкреслимо що існує можливість запровадити вищезгадану систему для центра надання адміністративних послуг Херсонської міської ради. Система надає можливість доступу до реєстрів центральних органів виконавчої влади і значно розширить можливості у наданні послуг. Але використання цієї системи значно залежить від підключення «Трембіти» до інших державних реєстрів. Цей процес є поступовим та вимагає технічних та організаційних рішень.

Слід зазначити, що система «Трембіта» дасть можливість інформаційним ресурсам державних органів виконавчої влади та виконавчого комітету Херсонської міської ради безпечно обмінюватись електронними повідомленнями між собою. Це покращить якість та швидкість взаємодії між ними та приведе до більш швидкого опрацювання інформації та прийняття ефективних управлінських рішень, які потягнуть за

собою стрімкий розвиток життєдіяльності міста.

Викладене вище підводить до важливого висновку, що на сьогоднішній день без е-взаємодії в системі «органи місцевого самоврядування – органи державної виконавчої влади – громадяни» неможливе пришвидшення сталого розвитку України. Розвиток е-взаємодії вимагає підготовлених кадрів, розроблення спеціальних механізмів та підходів, належного ресурсного забезпечення. Усе це повинно насамперед відобразитися у відповідному базовому документі – концепції, яка б розкрила системний підхід до організації е-взаємодії.

ВИСНОВКИ

У висновках узагальнено коло проблемних питань щодо виконавчих органи міських рад їх основні функції та повноваження, взаємодії з органами виконавчої державної влади. Визначено, що реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, зокрема на базовому, районному та обласному рівнях з утворенням виконавчих органів невідкладною проблемою у побудові сучасної демократичної Української держави.

Характеристика теоретико-методологічних засад організації місцевого самоврядування в Україні показує, що побудова ефективного місцевого самоврядування можливо на шляху оптимізації адміністративно-територіального устрою та чинної моделі територіальної організації влади, запровадження механізмів демократії на місцях, приведення їх у відповідність з європейськими засадами і світовими стандартами. Складовими взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади є взаєморозуміння, комунікація, взаємодопомога та конкуренція – всі ці складові входять до взаємодії.

Взаємодія – базується на досягнення спільних цілей, та може бути забезпечена розробкою відповідної нормативно-правової бази та партнеськими взаємовідносинами, учасників взаємодії. Також взаємодія є однією з функцій процесу управління, планування й здійснення спільної діяльності, тому форми взаємодії місцевого самоврядування і його органів з органами державної влади можуть бути досить різноманітні.

Для посилення взаємодії органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та громади міста необхідно спрямувати взаємодію всіх сторін на розвиток громадської ініціативи, залучення громадян до розробки рішень щодо місцевого розвитку та держави в цілому.

Нами доведено, що взаємодія органів місцевого самоврядування з

органами державної виконавчої влади – це насамперед упорядкована сукупність спільних дій та заходів, що відбуваються завдяки визначенню принципів з використання комплексу методів, принципів та засобів взаємодії для налагодження співпраці між ними з метою вирішення важливих і оперативних питань.

Визначено, що основними методами взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами державної виконавчої влади на основі нормативно-правової бази є:

- делегування повноважень;
- місцеві ініціативи;
- прийняття рішень місцевих рад;
- звернення до суду;
- затвердження програм регіонального розвитку та програм місцевого розвитку та бюджетів;
- розподіл коштів між територіальними громадами, які передані з державного бюджету у вигляді дотацій та субвенцій;
- представництво громад у відносинах з державними органами;
- надання кваліфікованих консультацій та інше.

Вважаємо, що спільні заходи (круглі столи, форуми, наради, семінари, конференції та інше), спільне навчання, обмін інформацією, організація яких відбувається завдяки сучасним технологіям, є вкрай важливим елементом у налагодженні позитивної взаємодії всіх сторін. А також впровадження спеціального комплексу взаємодій, розробка Державної стратегії регіонального та місцевого розвитку спираючись на положення Хартії багаторівневого врядування в Європі.

Зазначимо, в Україні створено певні елементи механізму взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, що спрямовані на позитивну і ефективну взаємодію з громадою. Але ж існує низка проблем, зокрема, з'ясовано, що механізм делегування повноважень не

є удосконаленим, а отже і не являється ефективним для сьогодення, тому для вирішення цієї проблеми потрібно реформувати децентралізацію влади.

Інформаційний механізм має за мету належне інформування громадськості. Тому що кожен громадянин повинен мати можливість доступу до інформації, що направлена на стимулювання громади до участі у місцевому самоврядуванні та вирішенні проблем місцевого значення.

Встановлено, що сильною стороною правового механізму, що діє в Україні являється сформованість законодавства, а слабкою стороною є не досить потужне програмне забезпечення та його якість.

Удосконалення потребує і організаційний механізм взаємодії, який складається з структури і процедури діяльності, для цього необхідно розширювати форми та методи роботи.

Механізми кадрового забезпечення пропонується вдосконалювати шляхом підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та надання консультативних допомоги з боку органів державної виконавчої влади.

Механізм соціальної взаємодії включає у себе певні заходи (спілкування, довіра, спільні цілі та інше), що забезпечують ефективну взаємодію.

Під час формування мотиваційного механізму варто враховувати те, що певні сторони іноді не мають мотивації для взаємодії, оскільки не усвідомлюють наскільки вона є важливою. Тож, насамперед, потрібно інформувати про результат взаємодії.

Матеріально-технічний механізм повинен формуватися з урахуванням фінансової спроможності органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, але на сьогоднішній день створено ефективну базу для організації взаємних відносин, суб'єктами якої (міжнародні організації та громадські організації) об'єднавшись можуть це забезпечити.

Найскладнішим є інноваційний механізм взаємодії, що, сподіваємося, буде поширюватися в усіх містах. Цей механізм можна розглядати з різних точок зору: передумови, що можуть впливати на його появу та успішне

впровадження; механізму його впливу на результативність взаємодії.

Таким чином, в нашій державі розвиваються правові основи для розвитку електронного самоврядування, але недосконалим в цьому питанні є недостатньо сформована та розвинута інформаційна інфраструктура органів місцевого самоврядування. Складовими електронної взаємодії є: е-інформація, е-консультація, е-прийняття рішень, е-ініціатива, е-контроль, е-делегування. Для забезпечення їх успішного впровадження запропоновано в процесі становлення в Україні е- самоврядування визначити Державне агентство з питань електронного урядування в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Державне управління та адміністративне право в сучасній Україні: актуальні проблеми реформування / В. Б. Авер'янов. – К. : Вид-во УАДУ, 1999. – 49 с.
2. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. – Дніпропетровськ : Моноліт, 2009. – С. 146–177.
3. Адміністративно-територіальний устрій України. Проблемні питання та можливі шляхи їх вирішення / [заг. ред. В. Г. Яцуби]. – К. : Секретаріат КМУ, 2003. – 321 с.
4. Акти європейського права з питань регіональної політики та місцевого самоврядування / [заг. ред. А. П. Яценюка]. – К. : Парлам. вид-во, 2007. – 608 с.
5. Актуальні проблеми виконання законів України “Про місцеве самоврядування в Україні” та “Про місцеві державні адміністрації”: наук.-практ. посіб. / [ред. В. В. Кравченка]. – К. : Атіка, 2003. – 288 с.
6. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / О. В. Батанов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юрид. думка, 2010. – 653 с.
7. Берданова О. В. Напрями підвищення ефективності взаємодії органів виконавчої влади України з громадськістю / О. В. Берданова, М. В. Кондратенко // Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження: матеріали наук.-практ. конф. молодих вчених за міжнар. участю, Київ, 17 листоп. 2016р.
8. Бондарчук Л. В., Урбанович В. А. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти. Журнал Науковий огляд. № 11 (21), 2015.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2016/797-1453990192.pdf>

9. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: монографія / В. І. Борденюк. – К. : Парлам. вид-во, 2007. – 576 с.
10. Брижань І. А. Умови та чинники переходу України до моделі сталого розвитку / І. А. Брижань // Вісн. Полтав. держ. аграр. акад. – 2013. – № 1. – С. 128–133.
11. Васильєва О. І. Регіональне управління в умовах реформування владних відносин: монографія / О. І. Васильєва. Донецьк : Юго-Восток, 2009. 436с.
12. Ватченко О. Б. Механізм сталого розвитку регіонів / О. Б. Ватченко, В. М. Ільченко // Наук.вісн. НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.19. – С. 205–212.
13. Возний С.О. Механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління. Київ. 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/pages/dop/137/files/41e36680-a76c-4f04-a824-e1c9d271810>
14. Ганущак Ю. І. Територіальна організація влади: напрямки змін : монографія / Ю. І. Ганущак ; за заг. ред. В. С. Куйбіди ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Львів : Астролябія, 2013. – 166с.
15. Гірняк М. В. Європейська хартія місцевого самоврядування в Україні: питання реалізації та контролю / М. В. Гірняк ; Укр. асоц. місц. та регіон. влад, Укр. акад. друкарства, Львів. міська рада. – Львів : Каменяр, 2004. – 58 с.
16. Гончарук Н. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти / Н. Гончарук, Л.Прокопенко//Публічнеуправління: теоріятапрактика, 2011, №3(7). - С. 31–38.

17. Гордєєв О. К. Механізми забезпечення сталого розвитку територіальної громади : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 / О. К. Гордєєв; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Одеса, 2014. – 20 с.

18. Гошовська В. А. Вибори до органів місцевого самоврядування та їх вплив на систему державного управління [Електронний ресурс] / В. А. Гошовська, О. В. Рублюк // Державне управління: теорія та практика : електр. наук. фах. журн. – 2010. – Вип. 2. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/> 110

19. Демченко І. Система джерел європейських правових стандартів місцевого самоврядування / І. Демченко // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2011. – № 10. – С. 386–390. – Серія “Право”.

20. Дерун Т. М. Взаємодія суб’єктів місцевого розвитку як інструмент відновлення соціально-економічного потенціалу малих міст / Т. М. Дерун // Упр. сучас. містом. – 2008. – № 1–12 (29–32). – С. 262–274.

21. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко [та ін.] ; Швейцар.-укр. проект “Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO”. – К. : Софія, 2012. – 128 с.

22. Жовнірчик Я. Ф. Напрями підвищення результативності взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування в реалізації владних повноважень / Я. Ф. Жовнірчик // Сучасні проблеми державного та муніципального управління: міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2015 р. : [у 2 част.] / за заг. ред. О. І. Дадія, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – К. Видавничо-поліграф. центр Академії муніцип. управління, 2015. – Ч. 2. – С. 97–98.

23. Іванова Т. В. Організація місцевого самоврядування в Україні : навч. посіб. / Т. В. Іванова. – К. : ВД «Професіонал», 2005. – 111 с.

24. Куйбіда В. С. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах / В.

С. Куйбіда, В. В. Толкованов. – К. : ТОВ “Поліграфічний Центр “Крамар”, 2010. – 258 с. 111

25. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 8 : Публічне врядування /наук.ред. колегія : В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]. – НАДУ, 2011. – 630 с.

26. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовт. 1985 р. : Хартія Ради Європи // Зб. договорів ради Європи : офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2000. – С. 190–205.

27. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ ; Вид-во “Фенікс”, 2010. – 400 с.

28. Інституційний розвиток місцевого самоврядування в Україні в умовах державно-управлінських реформ : монографія / кол.авт. : І. В. Козюра (кер.), Ю. Г. Іванченко, А. О. Краснейчук та ін. ; Ін-т проблем держ. упр. та місц. самоврядування Нац. акад. держ. упр.

29. Ковбасюк Ю. В. Державне управління / Ю. В. Ковбасюк, В. Д. Бакуменко // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.- ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – С. 157–159.

30. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.municipal.gov.ua/>

31. Кравченко Т. А. Значення та роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування в Україні: функціональний підхід / Т. А. Кравченко // Теорія і практика державного управління. –2015.– № 1 (48). – С. 159–165.

32. Крусян А. Р. Взаємодія місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні : навч. посіб / А. Р . Крусян. – Одеса : Вид-во «Юридична література», 2001. – 162с.
33. Куйбіда В. С. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах / В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов // Зб. наук.-аналіт. та навч.-метод. матеріалів, нормативно-правових актів з питань впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні. – К. : ТОВ “Поліграфічний Центр “Крамар”, 2010. – 258 с.
34. Макаров Г. В. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні/Г.В.Макаров,О.М.Держалюк,Ю.Б.Каплан;загаг.ред.Г. В. Макарова. – К. : Нац. інститут стратег. досліджень. – 2011. – 54с.
35. Малик Я. До питання про взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні / Я. Малик // Ефективність державного управління : зб. наук. пр.. – 2015. – Вип. 43. – С.295–302.
36. Мамонова В. Концепція “Good governance” в Україні: особливості механізму виконання завдань” / В. Мамонова, І. Вишлова-Пилєва // Зб. наук.пр. Донец.держ. ун-ту упр. – Донецьк : “Державне управління”, 2011. – Вип. 194. – Т. XII.
37. Мамонова В. В. Система місцевого самоврядування / В. В. Мамонова // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 5. – 2011. – С. 342–344.
38. Майстро С. В. Розмежування повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування / С. В. Майстро // Державне будівництво. – 2012. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2012_1_33
39. Методичні підходи до підвищення результативності взаємодії органівдержавногоуправліннятамісцевогосамоврядування/уклад.:

Н.М.Мельтюхова,Л.В.Набока,Н.В.Фоміцька;за заг.ред.Н. М. Мельтюхової. – К. : НАДУ , 2013. – 48с.

40. Месюк М. П. Взаємодія як визначальний принцип у відносинах органів державної влади та громадянського суспільства / М. П. Месюк // Економіка і держава. – 2011. – № 6. – С.23–27.

41. Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : наук. доп. / авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2013. – 120 с.

42. Нестеренко А. С. Проблеми розмежування власних та делегованих повноважень органів влади місцевого рівня / А. С. Нестеренко // Актуальні проблеми держави і права. – 2005. – № 2. – С.72-78.

43. Полях Л. Визначення і розмежування повноважень між органами держави і місцевого самоврядування: досвід романської Європи / Л. Полях // Людина і політика. – 2002. – № 2. – С.163–166.

44. Посібник з питань партисипативної демократії (демократії участі) на місцевому рівні / за ред. В. В. Толкованова. – К. : Крамар, 2011. – 199 с.

45. Про асоціації місцевого самоврядування: Закон України № 1275-VI від 16.04.2009 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

46. Про захист персональних даних: Закон України № 2297-VI від 01.06.2010 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

47. Про державну службу: Закон України № 889-VIII від 10.12.2015 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

48. Про місцеве самоврядування в Україні: № 280/97-ВР від 21.05.1997.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

49. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007— 2015 рр.»: Закон України № 537-V від 09.01.2007–

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

50. Про органи самоорганізації населення: Закон України № 2625-III від 11.07.2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

51. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України № 2493-III від 07.06.2001 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

52. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 649-р від 20.09.2017р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

53. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15 лип. 1997 р. № 452/97-ВР // Голос України. – 1997. – 19

54. Пухкал О. Г. Модернізація державного управління в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні : монографія / О. Г. Пухкал ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України.– К. : Київ. ун-т, 2010. –288 с.

55. Семенченко А. І. Сучасні проблеми підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців України щодо технологій електронного урядування / А.І.Семенченко, І.Б. Жиляєв, Т.О. Власюк // Стратегічні пріоритети. Серія “Політика”. – 2016. – №1(38). – С. 31–42.

56. Сидорчук Л. А. Система та рівні місцевого самоврядування: порівняльний аспект / Л. А. Сидорчук // Європейські перспективи. – 2010. – № 4. – С. 22–29.

57. Смерічевська С. В. Форми співпраці місцевої влади з населенням: світовий досвід / С. В. Смерічевська, Т. Д. Лічман. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_DNI_2008/Gosupravlenie/33637.doc.htm

58. Солових В. П. Політико-управлінські відносини: методологія та практика: монографія / В. П. Солових ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. – Х. : ХарПІ НАДУ

«Магістр», 2009. – 163с.

59. Соломко Ю. Електронне урядування: поняття, сутність, принципи та напрями розвитку /Ю.Соломко// Ефективність державного управління. – 2018. – №2 (55). – С. 135-143.

60. Толкованов В. В. Нові підходи та інноваційні інструменти в реалізації державної регіональної політики / В. В. Толкованов // Формування регіонального лідерства: виклики сьогодення : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Хмельницький, 1–2 берез. 2013 р.). – Хмельницький :Вид-во ХУУП, 2013. – С. 195–198.

61. Толкованов В. В. Особливості та перспективи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування / В. В. Толкованов // Теорія та практика державної служби: напрями модернізації : матеріали наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 11–12 листоп. 2011 р.) / за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Дніпропетровськ :ДРІДУ НАДУ, 2011. – С. 7–14.

62. Фоміцька Н. В. Реалізація державної влади на територіальному рівні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / Н. В. Фоміцька ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2007. – 20с.

63. Форми прямої участі громади в політичному процесі. – Режим доступу : [http:// old.niss.gov.ua/Monitor/juli/19.htm](http://old.niss.gov.ua/Monitor/juli/19.htm)

64. Цивільний кодекс України - [Електронний ресурс]:Сайт Верховної ради України - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

65. Чукут С.А. Тенденції та проблеми впровадження електронного урядування в Україні /С.А.Чукут//«Сучасні проблеми управління: виклики інформаційної епохи. Матеріали VII міжнародної наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених» (Київ, 2013 р.) – К.: НТУУ «КПІ». – 2013. – 176 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.ktru.kpi.ua/?page_id=4160](http://www.ktru.kpi.ua/?page_id=4160)

66. Шифр: «Майбутнє UA». Електронне урядування як глобальна тенденція // Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали XI

міжнар. наук.- практ. Конференції студентів та молодих вчених. – Чернівці, 2017. – С.14-15.

67. Юридичний словник-довідник / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Феміна, 1996.

68. Ярмиш О. Н., Серьогін В. О. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. – Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр.справ, 2002. – С. 12 – 14.

69. eEurope 2005: An information society for all. An Action Plan to be presented in view of the Sevilla European Council, 21/22 June 2002

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/news_library/documents/eeurope2005/eeurope2005_en.pdf

70. White Paper. The Challenges and Ways Forward into the 21st Century. – Brussels, 1993.